

1. Благий В. Шкільництво в Галичині на початку ХХ ст. Львів, 1999. 2. Видавнича справа та редагування в Україні: Постаті і джерела (XIX — перша третина ХХ ст.): Навч. посібник / За ред. Н. Зелінської. Львів, 2003. 3. Видання «Просвіт» Галичини: Книги та аркушева продукція (1868–1939): Бібліогр. покаж. К., 1996. 4. Історія української педагогіки / За ред. М. С. Грищенка. К., 1973. 5. Ковба Ж. М. «Просвіта» — джерело знання, добро і воля українського народу. Дрогобич, 1993. 6. Корнєєва Г. Видання читанок у Галичині в другій половині XIX — першій половині ХХ ст. (до 1939 р.) // Палітра друку. 1999. № 2. С. 74–77. 7. Курляк І. Е. Класична освіта на західноукраїнських землях. Тернопіль, 2000. 8. Кучерук Б. О., Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль, 1999. 9. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. П. Історія української педагогіки. К., 1999. 10. Панкевич Г. Антін Крушельницький — педагог // Жовтень. 1988. № 7. С. 113–115. 11. Підлужна Г. Становлення методики читання в українській школі (XIX–XX ст.): [Погляди укр. педагогів та письменників про читання дітей молодш. шк. віку] // Рідна школа. 2002. № 2. С. 62–64. 12. Сірополько С. Історія освіти на Україні. Львів, 1937. 13. Скрипченко Н. Ф. Першооснови літературної освіти в початковій ланці школи / / Початкова школа. 1994. № 5. С. 40–45. 14. Сухорський С. Антін Крушельницький — еталон педагога і громадянина // Основа. 1995. № 4. С. 5–7. 15. Сухорський С. Народні школи Галичини // Основа. 1991. № 2. С. 7–12.

УДК 655.59(477.85)

О. 3. Ножак

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІЖНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ «СОКІЛ» (м. ЧЕРНІВЦІ)

Висвітлено основні моменти діяльності молодіжної мистецької асоціації «Сокіл», яка була заснована у Чернівцях 1999 року. Один із аспектів діяльності названої організації — книговидавництво. Аналізується два періоди книговидавничої діяльності ММА «Сокіл»: перший, означений несистематичною участю в процесі книговидавництва України, і другий, характерний більш систематичним підходом до видавничої справи.

The basic moments of activity of youth artistic association «Falcon» are reflected, which was founded in Chernivtsyah to a 1999 year. One of aspects of activity of the adopted organization — book-publishing. Two periods of publishing activity are analysed MMA «Falcon»: first, marked by unsystematic participation in the process of book-publishing of Ukraine, and second, characteristic by more than systematic approach to publishing business.

Останнім часом можна помітити активний розвиток книговидавничої справи в Україні. Дослідники відзначають розширення в державі «потужного інтелектуального руху» [8, с. 31]. До цього спричинилися два фактори. По-перше, наприкінці 90-х рр. минулого століття, в Україні сформувалося коло професійних видавців і друкарів, продукція яких здатна конкурувати з європейською. По-друге, настав такий момент, коли накопичення «літературної інформації» в загальнокультурній аурі Чернівців досягло критичної межі, що й відобразилося в активізованому книговиданні. Таким чином, посилилося книговидавництво в Україні загалом, і в Чернівцях зокрема.

Помітне місце серед організацій Чернівців, що своїм завданням вважають видання книг, займає «Сокіл» — Чернівецька обласна молодіжна мистецька асоціація. Заснована 20 травня 1999 року як місцева молодіжна громадська організація зі своїми центральними статутними органами — Конференцією і Радою.

Основна мета асоціації «Сокіл», згідно з положеннями свідоцтва про реєстрацію, — сприяння самовираженню та самореалізації творчої молоді, забезпечення спільних інтересів його членів.

З-поміж головних завдань організації виділяють і такі, що безпосередньо стосуються книговидавничої діяльності членів асоціації та інших творчих людей. Це створення умов для плідної праці молодих літераторів-початківців і митців; налагодження культурного та інформаційного обміну в середовищі творчої та гуманітарної інтелігенції; сприяння розповсюдженню творів літератури та мистецтва задля найповнішого забезпечення авторських прав та інтересів їх творців.

Окрім цього, ММА «Сокіл», для реалізації поставлених перед нею завдань, лобіює інтереси молодих літераторів та митців, враховуючи їхні творчі та освітні потреби: займається видавничою діяльністю, засновує засоби масової інформації, організовує й проводить культурні та мистецькі заходи, акції, фестивалі, конкурси, виставки тощо. Сьогодні (з 2003 року), обов'язки голови асоціації виконує головний спеціаліст Чернівецького міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді — Микола Антофійчук. До нього, чотири роки «Соколом» «головував» відомий поет-девяностник Сергій Пантюк.

Видавничу діяльність Чернівецької обласної молодіжної мистецької асоціації «Сокіл» можна умовно поділити на два періоди. Перший період (1999–2002 рр.) — характеризується стихійною участю в просторі українського друкованого слова. Ці три роки окреслені публікаціями в періодиці, літературно-мистецьких часописах. У цей час було видано альманах молоді поezії Буковини під символічною назвою «Сімдесят сім» (2000). До колективної збірки увійшли твори одинадцятьох поетів (учасників ММА «Сокіл»), кожен з яких представив по сім поезій [7]. Символічність цифри «7» також у тому, що добірці кожного з авторів передусе власноруч написана передмова — теж сімома реченнями. Серед авторів — і ті, що стали учасниками й організаторами наступних літературно-мистецьких проєктів, і ті, що продовжили свою діяльність у суміжних до книговидання галузях (філології, журналістиці тощо).

Альманах викликав у літературному середовищі протилежні ставлення до учасників видавничого проєкту — схвальне і різко негативне. Схвальні відгуки з'явились у місцевій періодиці, а також поширювались усно (її авторами була переважно молодь), негативні відгуки лунали з уст письменників старшого покоління, які не сприймали розкутості авторів.

На відміну від першого, коротко схарактеризованого періоду видавничої діяльності ММА «Сокіл», стихійного за своєю природою, другий можна назвати більш організованим, структурованим, підсиленням державною протекцією (мова про це піде далі). Точкою відліку цього періоду можна

вважати 2002 рік, коли було засновано Міський відкритий літературний конкурс ім. Вадима Ковалю. Автор і керівник цього проекту — згадуваний нами Микола Антофійчук, учасник альманаху «Сімдесят сім».

Конкурс було названо на честь чернівецького поета, який загинув 1996 року, у віці 29 років, не встигши видати власної збірки поезій. Лише по його смерті силами редакції місцевої газети «Час» їх було видано під назвою «Закоханий падре». Укладалася збірка поспішно, тому авангардиста Вадима Ковалю помилково представили як романтика [3]. Окрім невдалої змістової подачі, поспішність укладачів відбилася і на зовнішньому вигляді книги: м'яка обкладинка, етикетний папір. Друкувалася книга, щоправда, офсетним способом.

Новостворений конкурс доповнив ряд існуючих, на той час, конкурсів для молодих літераторів («Молоде вино», «Коронація слова», «Гранослов», «Смолоскип», конкурс імені Б.-І. Антонича). Вирізняється він, з-поміж них, кількома організаційними моментами, зокрема тим, що найкращі рукописи вручаються переможцям у вигляді готових книг, безпосередньо під час нагородження дипломами. «Метою створення такого змагання є консультування молодих авторів з питань літератури та літературної естетики, а також, за словами організаторів, утворення для молоді відповідного кола спілкування» [5]. Вік потенційних учасників — від 14 до 30 років. «Здається, цей конкурс — саме запровадження якого робить Чернівцям честь — єдиний серед регіональних, де переможцям видають книжки!» — радісно резюмує Іван Андрусак [1, с. 29].

Державна протекція, про яку згадувалося вище, полягає в тому, що видання книг-переможців конкурсу, ініційоване громадською організацією (ММА «Сокіл»), здійснюється за сприяння відділу у справах сім'ї, дітей та молоді Чернівецької міської ради та міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, у рамках програми підтримки творчої молоді АРТ-Каркас.

До співпраці в галузі книговидавничої справи, від самого початку залучено Муніципальний видавничо-інформаційний центр «Місто», що знаходиться у Чернівцях. МВІЦ «Місто», на той час, уже мав чималий досвід літературно-художніх видань: тут друкувалися і продовжують друкуватися відомі в Чернівцях і Україні літератори. Окрім цього, у «Місті» вийшов друком згадуваний альманах «Сімдесят сім».

Досі результати літературного конкурсу ім. В. Ковалю підбивались чотири рази. Хоча оргкомітетом виділено три номінації — «Поезія», «Проза і драматургія», «Критика та есеї», проте найвищі нагороди досі здобували учасники першої номінації — «Поезія». Лауреатами першого року (2002) стали Інґа Кейван («Світ на дотик»), Іван Киселиця («то... абстиненція»), Юлія Косівчук («У стилі достиглого льону») і Олександр Маслюченко («Неосутність»). Лауреати другого року (2003) — Таїсія Заплітна («Безріччя»), Богдан Ільницький («Остеронь»), Остап Ножак («Кохачучи серп і молот пост-модернізму») і Юлія Шешурак («Согрішити з Ра»). Єдиним переможцем третього року (2004) стала Антоніна Косівчук («Оскомина 25-го кадру»). Усі видання переможців — малоформатні (60х90^{1/32}). Вони відрізняються від інших

книг своєрідністю обкладинки — наявністю згину на першій сторінці обкладинки, який має художньо-естетичне й інформаційне значення: тут подається фотографія та коротка текстівка (біографія або ж авторське самопредставлення).

Четвертий рік існування конкурсу (2005) став переломним, оскільки жоден з поданих рукописів не досяг рівня книги. Проте на часі стало видання збірника всіх найкращих авторів, які брали участь у проекті протягом чотирьох років (такий момент було проанонсовано оргкомітетом ще в перші роки існування конкурсу). Як результат, світ побачила «антологія текстів Літературного конкурсу імені Вадима Ковалю» «Вигране». Під обкладинкою з символічно-підтекстовою назвою вмістилося майже сорок письменників. Структура антології, як і її назва, відображає причетність до гри (закодовану в асоціативному ряді «поезія — гра — вигране»). Згадаємо слова Шіллера про сутність гри і людину як її суб'єкт: «Людина грає лише тоді, коли вона в певному значенні слова людина, і вона є людиною лише тоді, коли грає» [6, с. 129]. Авторів у «Виграному» поділено на п'ять «відділів» — «Вища ліга» (лауреати), «Перша ліга» (дипломанти — автори рукописів, що були відзначені, але не досягли рівня друкованої збірки), «На заміні» (автори, окремі твори яких, зацікавили журі), «Легіонери» (українські поети, гості, котрі брали участь у церемоніях нагородження лауреатів) і «Арбітри» (самі члени журі — письменники, публіцисти, науковці) [2].

Видавці вгадали у виданні «Виграного» не тільки на специфічному змістовому наповненні, «неформальній» рубрикації та оригінальних фотографій (авторські фотороботи Ігоря Каштанова), а ще й завдяки нестандартному формату книги: вертикальний бік — коротший, горизонтальний — довший.

Варто згадати ще одне видання ММА «Сокіл», безпосередньо причетне до організації конкурсу, — Вадим Коваль «Кажан. Проекція ночі». Це нова книга патрона організації, яка вміщує поетичні тексти зі збірки «Закоханий падре» та унікальну сценічну постановку «Зошит шалу», котра донині небачена глядачами. Автор передмови до цього видання, відомий український письменник Василь Кожелянко пише: «книга Вадима Ковалю виходить у час надзвичайно несприятливий для поезії... мається на увазі, що поезія у час, коли пишуться ці рядки, в ієрархії суспільних цінностей просто упосліджена» [4, с. 3]. Попри це, можемо прочитати в рядках самого Вадима Ковалю (до речі, біолога за фахом): «Обдурю цей світ з музики і мозаїк — Вип'ю ліки літ і не стану зайвим. Вітер з'їсть траву, Час зжере коріння. Я ще живу в хатці зі сторінок» [4, с. 92].

Фразу про «хатку зі сторінок» підхопили у ЗМІ інтерпретатори нової книги Вадима Ковалю, конкурсу і видавничої діяльності ММА «Сокіл» загалом. Наприклад, Маріанна Ходикіна-Антонюк, визначаючи роль такої діяльності, пише про потенційну здатність до існування в Україні майбутнього «не нудотно-солодкуватого і приглашеного, яке дивиться на нас зі сторінок безлічі «навколокультурних і літературних» журналів та газет, не шароварного, не пафосно-пишномовного, а майбутнього зі здоровим глуздом, здоровим романтизмом і здоровим націоналізмом» [9].

Отже, можна зробити висновок про те, що видавнича діяльність Чернівецької молодіжної мистецької асоціації «Сокіл» має достатньо високий рівень. Організація ввела низку інновацій у розвиток книговидавничої справи у Чернівцях і, зрештою, може бути номінована як така, що активізує процес творення якісної літератури. По-перше, організовано конкурс, завдання якого — видання книг у кількох номінаціях з особливими умовами участі. По-друге, перевидано твори поета, який за життя не мав змоги це зробити. І по-третє, ММА «Сокіл» постійно каталізує видавничу справу в Чернівцях, стимулює авторів до спілкування, дискусії, створює нові кола людей, у яких спільна мета — розвиток культурного життя в Україні.

1. Андрусак І. «Позбав мене відчуття кайданів» // Книжник *rewiev*. 2003. № 10. С. 28–29.
2. Вигране (антологія текстів Літературного конкурсу імені Вадима Ковалюка, 2002–2005). Чернівці, 2006.
3. Коваль В. Закоханий падре. Чернівці, 1996.
4. Коваль В. Кажан. Проекція ночі: Поезії. Чернівці, 2003.
5. Госик Н. В гостях у «Сокола». http://vidido.com.ua/comments.php?id=M975_0_10
6. С. 6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / За ред. А. Волкова та ін. Чернівці, 2001.
7. Сімдесят сім. 77: Альманах молодіжної поезії Буковини. Чернівці, 2000.
8. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця: Практичний посібник. 2-ге вид. стереотипне. К., 2006.
9. Ходикіна-Антонюк М. Двері в «хатку зі сторінок». http://www.chas.cv.ua/50-03/vadim_koval.html.

УДК 655.4

Р. С. Самотий

ДО ІСТОРІЇ ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.)

Розглянуто видавничі здобутки громадських організацій Львівської політехніки в історичному ракурсі. Визначено внесок друкованої продукції навчального закладу у становлення і популяризацію технічних галузей освіти науки.

In the article there is information about important achievements of public societies of the Polytechnics. Activities of associations of such Fraternal Help associations and professional circles of the Polytechnics resulted in publication of lectures summaries and technical issues.

Кожен навчальний заклад, у відповідному часі, гуртує певні громадські організації. На їх утворення і розвиток впливають історико-політичні, суспільні та соціальні умови. Так було протягом столітньої історії Львівської політехніки.

Історія створення і функціонування громадських утворень у навчальному закладі висвітлювалися у багатьох публікаціях: в історичних рубриках багатотиражки Політехніки, ювілейних виданнях, монографії Р. Ковалюка [1]. Однак переважна більшість відомостей знаходиться у польських джерелах, опублікованих упродовж багатьох років. Велику групу документальних згадок